

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

**ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ**

КИЇВ-2013

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

_____ Л.В.Губерський
" " грудня 2013 року

**ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ**

Розглянуто і прийнято
Вченою радою
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка
02.12.2013 року

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Загальні положення.....	5
1.1. Визначення термінів.....	5
1.2. Нормативно-правова база інноваційної діяльності Університету.....	6
II. Головна мета та принципи стратегії.....	6
III. Основні пріоритети та ключові заходи.....	8
3.1. Розвиток кадрового потенціалу та модернізація освітньої діяльності в Університеті.....	8
3.2. Науково-інноваційний розвиток Університету.....	9
3.3. Формування сучасної інноваційної інфраструктури.....	10
3.4. Удосконалення нормативно-правової бази Університету.....	11
3.5. Модернізація фінансово-економічного адміністрування інноваційної діяльності.....	11
IV. Очікувані результати Програми науково-інноваційної діяльності КНУ імені Тараса Шевченка до 2020 року	12

Вступ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (далі – Університет) – перший в Україні класичний університет, що має високий рівень міжнародного визнання. Його статус як самоврядного (автономного) дослідницького національного університету затверджено Постановою Кабінету Міністрів України №795 від 29 липня 2009 р.

Місія Університету як класичного університету дослідницького типу полягає у підготовці високоінтелектуального кадрового ресурсу держави, необхідного для реалізації стратегії розвитку України, здатного оперативно реагувати на виклики сучасності та брати активну участь у реалізації програми економічних реформ на міжнародному та державному рівнях.

Фактично з кінця XIX ст. Університет функціонує як дослідницький, здійснюючи підготовку нових поколінь учених, створюючи мережу наукових товариств та засновуючи наукові школи, які сформували і вже понад століття розвивають власні наукові традиції, проводять дослідження фундаментального та прикладного характеру, започатковуючи нові напрями розвитку науки і визначаючи її перспективи у XX і XXI ст.

Нині Університет – єдиний з українських ВНЗ, що упродовж усіх років формування наукометричної бази даних Scopus очолює рейтинг ВНЗ України, а за індексом Гірша (h-індекс 66) наближається до показників НАН України (h-індекс 67). У 2013 р. серед 100 найбільш цитованих українських дослідників у наукометричних базах Web of Science та Scopus 19 осіб представляють сектор університетської науки; показово, що 10 із них – це вчені Університету.

Дослідники Університету беруть активну участь у реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні через розробку фундаментальних, прикладних, а також договірних науково-дослідних робіт, що об'єднані в 11 Комплексних наукових програм Університету. Науковці Університету виконують наукові дослідження за багатьма міжнародними грантами.

Університет є лідером у підготовці та атестації наукових кадрів в Україні. Упродовж 2000-2013 років ефективність функціонування університетської аспірантури та докторантури удвічі вища за загальнонаціональні показники.

Водночас наукова та інноваційна діяльність в Університеті поки що не стали пріоритетними. У 2011-2012 роках на наукову та інноваційну діяльність припало не більше 10% від загального обсягу витрат по Університету, а у 2013 році ця цифра складатиме близько 9%. Частка залучених коштів на фінансування наукових досліджень зі спеціального фонду становить 21-27% від загального фонду при рекомендованих показниках для дослідницьких університетів не менше 50%.

Потенціал науково-педагогічних і наукових працівників, аспірантів і докторантів Університету використовується не в повному обсязі, а рівень присутності праць учених у світових науково-метричних базах даних є недостатнім. Це підтверджується порівнянням з провідними університетами Росії, Польщі, Литви, Білорусії.

Рівень впровадження наукових розробок у навчальний процес і виробництво повинен постійно зростати, що має бути відображено в обсягах

договірних робіт та наданих послуг. Сьогодні економіка України стає на інноваційний шлях розвитку. Київський національний університет імені Тараса Шевченка має можливості очолити цей процес в галузі освіти і науки.

I. Загальні положення

1.1. Визначення термінів

У цій Програмі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

інноваційна діяльність – діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг;

інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим Законом України «Про інноваційну діяльність»;

інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції;

інноваційна організація – (інноваційний центр, науковий парк, бізнес-інкубатор, центр трансферу технологій тощо) організація (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг;

інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо);

пріоритетні напрями інноваційної діяльності – науково та економічно обґрунтовані та визначені, відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№19-20 від 2012 року), напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг і збільшення експортного потенціалу з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень;

трансфер технологій – передача технологій, що оформляється шляхом укладання між фізичними і (або) юридичними особами двостороннього чи багатостороннього договору, яким встановлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технологій і (або) її складових.

1.2. Нормативно-правова база інноваційної діяльності Університету

Програма науково-інноваційної діяльності Університету є органічною складовою Програми розвитку Університету до 2020 року та визначає основні напрями формування єдиної політики Університету щодо розвитку науково-дослідницької та інноваційної діяльності.

Нормативно-правовою базою Програми є чинні нормативно-правові документи, які регулюють процес інноваційної діяльності в Україні:

- Конституція України;
- Закони України:
 - «Про інноваційну діяльність» (№40-IV від 04.07.2002);
 - «Про наукову і науково-технічну діяльність» (№1977-XII від 13.12.1991);
 - «Про наукову і науково-технічну експертизу» (№51/95-ВР від 10.02.1995);
 - «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» (№991-XIV від 16.07.1999);
 - «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (№2623-III від 11.07.2001);
 - «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№433-IV від 16.01.2003);
 - «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (№143-V від 14.09.2006);
 - «Про наукові парки» (№1563- VI від 25.06.2009);
 - Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№19-20 від 2012 року);
- Указ Президента України:
 - «Стратегія економічного і соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки» (№493/2004 від 28.04.2004);
- Розпорядження Кабінету Міністрів України:
 - «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» (№68 р від 17.06.2009).

II. Головна мета та принципи стратегії

В основу Програми науково-інноваційного розвитку Університету покладені такі принципи:

Ефективність. Ресурси та послуги, які надаються науковим і науково-педагогічним працівникам факультетів/інститутів, студентам та зовнішнім зацікавленим особам, сприяють досягненню економічної ефективності та динамічного розвитку Університету.

Гнучкість, сприйнятливість до змін. Університет чітко усвідомлює актуальні потреби зовнішніх зацікавлених осіб щодо системи підготовки кадрів, своєчасно реагує на зміни цих потреб і надає якісні освітні послуги, що задовольняють ці потреби.

Інноваційність. Університет здійснює інноваційну діяльність з метою стабільного отримання позитивних показників діяльності, зокрема, поліпшення якості і зменшення вартості послуг для організацій, створення

конкурентоспроможних переваг Університету.

Міждисциплінарність (різноманітність, різнотипність). Наукові дослідження, освіта та менеджмент в Університеті пов'язані і базуються на системних принципах, що дозволяють об'єднати різноманіття нових ідей, інструментів, технологій, спрямованих на спільне вирішення проблем.

Указані принципи спрямовані на досягнення таких цілей:

- покращення якості викладання та освіти, підвищення рівня наукових досліджень, залучення та стимулювання наукових і науково-педагогічних працівників;
- підтримка та забезпечення виконання стратегічних завдань, поставлених керівництвом Університету;
- підвищення ефективності використання технічних та програмних засобів, комп'ютерних систем та ІТ інфраструктури;
- оптимізація доступу науково-педагогічних працівників факультетів/інститутів, співробітників, аспірантів, студентів Університету до інструментальних, інформаційних, управлінських, програмних та інших сервісів з метою представлення результатів своєї роботи;
- розгортання інноваційних систем і сервісів, що допоможуть зменшити витрати, збільшити ефективність і зробити Університет більш конкурентоспроможним і науково-продуктивним навчальним закладом;
- посилення обізнаності, освіченості й удосконалення навичок студентів, аспірантів, докторантів та науково-педагогічних працівників Університету в компетентній і ефективній роботі з комп'ютерними системами, інформаційними ресурсами Університету;
- захищеність конфіденційності, цілісності і придатності Університетських ІТ ресурсів.

Стратегічною метою політики науково-інноваційної діяльності Університету є формування новітнього середовища знань та інновацій, механізмів їх утворення, збереження, використання і передачі, наслідком чого стане підвищення престижу Університету як відомого у світі науково-освітнього, дослідницького, аналітичного та міждисциплінарного центру, що робить значний теоретичний та практичний внесок у створення засад і механізмів переходу на інноваційний шлях підготовки нового типу науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, впливає на формування вектора наукових досліджень для забезпечення потреб суспільства, і характеризується як:

- сучасний дослідницький університет з високим рівнем міжнародного авторитету – приклад інтеграції науки і освіти, міждисциплінарних досліджень та інноваційного шляху розвитку, взаємодії талановитого студентства та досвідчених учених і педагогів;

- навчальний заклад, відкритий для талановитої молоді, спеціалістів, бажаючих пройти перепідготовку або отримати додаткову (другу) освіту;

- центр концентрації інтелектуального капіталу, в якому специфіка інноваційної діяльності пов'язана з інтелектуальною працею, який є

середовищем генерування ідей, нових знань та технологій і створення кінцевого продукту навчання – конкурентного кадрового потенціалу;

- центр розробки механізмів взаємодії фундаментальних та прикладних досліджень, класичних та модульних освітніх програм, активізації наукової діяльності талановитих студентів та аспірантів;

- база передових міждисциплінарних досліджень, які мають наукову новизну, носять інноваційний характер та містять інноваційні технології в розробках, що проходять апробацію в Університеті з метою отримання коштів/ дивідендів від їх подальшого впровадження в економіку та виробництво;

- центр, який є джерелом формування міжнародних науково-інноваційних програм, зв'язків, стандартів інтернаціоналізації освіти та міжнародного співробітництва, дипломатії та гуманітарних стандартів.

III. Основні пріоритети та ключові заходи

3.1. Розвиток кадрового потенціалу та модернізація освітньої діяльності в Університеті: підготовка конкурентоспроможних кадрів нового креативного покоління для створення та розвитку нових знань, проведення сучасних фундаментальних досліджень, здатних змінити наукові пріоритети, впровадження у різні сфери діяльності результатів прикладних досліджень, створення нових систем функціонування інтелектуального капіталу та схем його формування.

Сучасні тенденції у сфері освіти вимагають від Університету сформувавши комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення освітньої моделі та розвиток методології розробки нових освітніх програм і методик їх викладання на основі кращого міжнародного та вітчизняного досвіду з метою подальшого впровадження в українських вищих навчальних закладах.

Для вирішення вказаних завдань передбачається проведення таких заходів:

- збільшення кількості студентів Університету - учасників інноваційних процесів (за рахунок розробки освітніх програм і проведення індивідуальних майстер-класів з інноваційного розвитку та комерціалізації знань науково-педагогічними працівниками Університету);

- використання нових технологій: створення спеціалізованих аудиторій для проведення on-line лекцій, конференцій, інтернет-семінарів з метою забезпечення дистанційного навчання та оперативної взаємодії з університетами-партнерами та організаціями;

- дистанційне тестування усіх бажаючих навчатися та підвищувати свою кваліфікацію з подальшим отриманням відповідних сертифікатів Університету;

- розробка системи для освоєння додаткових навчальних модулів, що не входять у навчальний план освітньої програми, з наступною сертифікацією отриманих компетенцій;

- вдосконалення та створення нових для Університету програм підготовки фахівців відповідно до стратегічних пріоритетних напрямів, зазначених у Концепції науково-технічного та інноваційного розвитку України та в Законі «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»;

- запровадження освітніх програм з менеджменту інноваційної діяльності (загально-університетський курс для бакалаврів усіх спеціальностей у 8 семестрі);
- розробка програм для магістратури нового типу на основі міждисциплінарних магістерських програм, які передбачають викладання курсів іноземними мовами;
- створення міжнародних освітніх проектів з можливостями отримання випускниками подвійних дипломів;
- запровадження системи франчайзингу з метою просування Університету на міжнародному ринку освітніх послуг;
- участь наукових і науково-педагогічних працівників, а також докторантів, аспірантів і студентів в організації університетських бізнес-проектів;
- планування заходів, спрямованих на пошук та розвиток талантів: проведення олімпіад та конкурсів, створення лабораторій, організація зимових і літніх шкіл, проведення фестивалів науки, інтелектуальних змагань, створення центрів інноваційного розвитку за участю Студентського парламенту та Наукового товариства студентів та аспірантів;
- співробітництво економічного, юридичного факультетів та інституту міжнародних відносин з метою створення курсів з підготовки науково-педагогічних працівників Університету у сфері інтелектуальної власності, трансферу технологій, враховуючи український та міжнародний досвід;
- участь співробітників Університету у редколегіях іноземних освітніх журналів, міжнародних асоціаціях;
- матеріальне стимулювання освітньої та наукової ініціативи, інноваційної активності науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та студентів;
- активізація програми мобільності для викладачів;
- запровадження практики використання таких поширених у світі форм на позначення наукових звань і посад викладачів, як «Adjunct Professor», «Research Professor», а також «Honorary Professor», що дозволить науковим та науково-педагогічним працівникам Університету приєднатися до світового науково-освітнього потенціалу;
- запровадження молодіжних «міжнародних потягів дружби» за напрямом освіти, науки та інновацій;
- моніторинг працевлаштування і кар'єрного просування випускників усіх освітніх програм (спеціальностей).

3.2. Науково-інноваційний розвиток Університету: зокрема виявлення та підтримка нових перспективних напрямів наукових досліджень, які узгоджуються із пріоритетними напрямами України та тенденціями розвитку науки у світі; проведення науково-дослідних та конструкторських робіт, створення програмних засобів та технологій, виконання освітніх послуг за замовленням підприємств.

Для вирішення зазначених завдань передбачається проведення таких заходів:

- розбудова та використання стратегічних інформаційних та комунікаційних технологій, комп'ютерних систем;
- концентрація та розвиток пріоритетних напрямів науки і техніки: енергетика та енергоефективні технології; раціональне природокористування (зелена економіка, сталий розвиток); наука про життя та здоров'я людини, біомедицина, біо- та нанотехнології; створення і використання нових матеріалів;
- видання міжнародного електронного журналу з міждисциплінарних досліджень як джерела контактів та взаємодії між університетами-партнерами, інвесторами, донорами та різними виробничими організаціями;
- залучення до публікацій у друкованих виданнях Університету іноземних авторів – провідних фахівців з високими показниками у міжнародних наукометричних базах даних;
- створення єдиної платформи – корпоративного порталу (бази експертів, розробок, патентів, ідей) для взаємодії між викладачами та науковцями Університету, університетами-партнерами, державними установами та компаніями в Україні і за кордоном, обміну інформацією, розробками, патентами, матеріалами лекцій, конференцій;
- створення та розвиток електронної бібліотеки загалом та електронних ресурсів для забезпечення співробітникам, студентам та аспірантам Університету доступу до науко-метричних баз даних.

3.3. Формування сучасної інноваційної інфраструктури Університету: створення інноваційної системи Університету з відповідною інфраструктурою та механізмами модернізації для оцінювання показників інноваційного розвитку факультетів/інститутів, кафедр, наукових та науково-педагогічних працівників);

Для вирішення зазначених завдань передбачається проведення таких заходів:

- формування банку (баз даних) ідей, технологій, виробів;
- створення групи експертів, до складу якої входять представники влади та бізнес-структур, співробітники Університету, міжнародні партнери для відбору найбільш привабливих інноваційних проектів;
- створення на базі Корпорації «Науковий парк Київського університету імені Тараса Шевченка» студентського бізнес-інкубатора із використанням можливостей підприємств, зацікавлених у розвитку інноваційного сектору економіки України;
- вихід на міжнародний рівень в інноваційній сфері: співробітництво із закордонними університетами, інноваційна інтеграція, активний обмін знаннями, розробками, спільні проекти, Road Show; взаємодія з європейською мережею трансферу технологій EEN (Enterprise Europe Network) з метою залучення партнерів та створення єдиного міжнародного порталу трансферу технологій;
- формування ефективної системи комерціалізації наукових розробок на основі приватно-державного партнерства, зокрема, створення Центру

трансферу технологій на базі Корпорації «Науковий парк Київського університету імені Тараса Шевченка»;

- створення спільних з компаніями-партнерами лабораторій на факультетах/інститутах та виконання науково-дослідних робіт на замовлення організацій;

- розробка та впровадження критеріїв оцінювання показників інноваційної діяльності факультетів/інститутів, кафедр та наукових і науково-педагогічних працівників.

3.4. Удосконалення нормативно-правової бази Університету:

1) у сфері інтелектуальної власності:

- набуття Університетом прав на результати інноваційної діяльності наукового парку, бізнес-інкубатора, центру трансферу технологій; супроводження патентів інтелектуальної власності та процедури передачі прав використання результатів інтелектуальної діяльності за ліцензійними угодами, інформаційних джерел із міждисциплінарних досліджень; вирішення питань щодо розподілу прибутків від інтелектуальної власності та реалізація цього механізму на практиці;

- прийняття нормативних актів відповідно до регулювання відносин між студентами, аспірантами, докторантами, науково-педагогічними працівниками та роботодавцями і Університетом, що дозволяють на комерційній основі:

- студентам, аспірантам, докторантам, науково-педагогічним працівникам Університету працювати у роботодавця за індивідуальним графіком;
- роботодавцю обрати працівника із числа кращих студентів/аспірантів;
- Університету укладати договори;

- формування єдиної заявки для участі в конкурсі кращих бізнес-проектів (ідей) конкурентоспроможних «проривних» технологій з пріоритетних напрямів досліджень;

- розробка та прийняття нормативно-правових актів для врегулювання відносин: учений – Університет – лабораторія – бізнес-структура;

2) у сфері вдосконалення менеджменту діловодства Університету:

- створення єдиної відкритої електронної бази зразків документів з метою спрощення процедури підписання документів і прискорення введення документів в роботу;

- запровадження електронної комп'ютерної системи типу «Корпоративний портал» для підвищення ефективності взаємодії між підрозділами Університету.

3.5. Модернізація фінансово-економічного адміністрування інноваційної діяльності: створення на базі НДЧ Університету спеціальних фондів для підтримки інноваційного розвитку Університету з єдиною системою ідентифікації, правової охорони та використання результатів інтелектуальної діяльності.

Для вирішення зазначених завдань передбачається проведення таких заходів:

- запровадження ефективного механізму конкурсного відбору наукових проектів, що фінансуються за кошти державного бюджету;
- розвиток відносин з міжнародними фондами підтримки інноваційних проектів (підписання угод про співпрацю): Фонд Гумбольдта, Фонд Фулбрайта, British Council, Фонд цивільних досліджень та розвитку США (CRDF) тощо;
- участь у спільних міжнародних проектах (Horizon + 2020);
- залучення грантів від Єврокомісії на розвиток інноваційної інфраструктури Університету та підтримку інноваційних проектів;
- залучення іноземних венчурних компаній, інвестиційних фондів, донорів (бізнес-ангелів) для підтримки Університетських проектів;
- підписання договорів з підприємствами про співпрацю з метою створення на базі Університету експериментальних центрів впровадження інноваційних продуктів та технологій;
- надання платних послуг: юридичні питання, експертні оцінки, маркетингові та рекламні послуги, консультація та супровід проектів, діагностика матеріалів тощо;

Програма розвитку науково-інноваційної діяльності Київського національного університету імені Тараса Шевченка може бути реалізована за умови активного включення усіх підрозділів, факультетів/інститутів до її виконання.

IV. Очікувані результати Програми розвитку науково-інноваційної діяльності КНУ імені Тараса Шевченка до 2020 року

Реалізація Програми забезпечить підвищення авторитету Університету в Україні, підтвердить його міжнародне визнання та репутацію у світовому науковому та академічному співтоваристві як сучасного класичного дослідницького навчального закладу.

Включення науково-педагогічних співробітників, аспірантів і студентів у процес наукової та інноваційної діяльності створить нові оптимальні умови для випереджальної підготовки елітних наукових і педагогічних кадрів з метою виконання масштабних міждисциплінарних досліджень і довгострокових наукових та освітніх програм.

Удосконалення матеріально-технічної та лабораторної бази, формування міждисциплінарного науково-освітнього середовища сприятимуть створенню та розвитку інноваційної інфраструктури Університету, підвищенню кваліфікації викладачів, зниженню витрат на забезпечення науково-інноваційної діяльності, що дозволить реалізувати розробки на практиці, забезпечить промисловість та виробництво новими технологіями.

Комерціалізація результатів наукової та інноваційної діяльності значною мірою сприятиме формуванню системи багатоканального фінансування. Університет отримає можливість не лише розробляти, але й упроваджувати у масове виробництво високі технології.

Експорт створених в Університеті високих технологій стане важливою складовою економіки освітянської діяльності.